

CLAUDIA, *pruna*, copiat del fr. *prune Claude* o *p. reine Claude*, abreviació de *prune de la reine Claude* id., dita així en memòria de la muller de Francesc I. □ 1.ª doc.: 1851, Escrig; 1858, *D'Amen.*; no encara, Lab., 1888.

Avui la forma més usual a França és *reine-Claude* [1714] usat com a substantiu, i l'expressió completa es troba allà des de 1628 (*FEW* II, 751).

DERIV.: *Claudiera*.

CLAUDICAR, pres del ll. *claudicare* 'coixejar', derivat de *claudus* 'coix'. □ 1.ª doc.: en el sentit llatí, 1399, *Somni* de B. Metge; en el figurat modern, 1803 («a regula declinare, deflectere»), Belv.; també en el dicc. menorquí de Febrer Cardona, princ. S. XIX.

DERIV.: *Claudicació* [Lab. 1839]; *claudicant*; *claudicador*.

Claudiera, V. *clàudia* *Clauer*, V. *clau* f. *Clauera*, V. *clau* m. *Clauera*, *claueta*, V. *clau* f. *Clauetó*, *clauficar*, *clauganxo*, *claupassar*, -*ssat*, V. *clau* m. *Clauquilla*, *clauquillar*, *clauquillador*, V. *caragol* *Clausidor*, *clausir*, V. *cloure* *Clausé*, V. *clau* f. *Claustra*, *claustral*, *claustre*, *claustrer*, *claustró*, *clàusula*, *clausura*, *clausurar*, V. *cloure*

CLAVA, 'maça, porra enorme', pres del ll. *clava* id. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.; Lab., 1839; *Atl.*, 1867.

CPT.: *Clavíger*; *claviforme*; *clavifoliat*.

Clavacristos, *clavada*, *clavadís*, *clavador*, V. *clau* m. *Clavar* 'tancar', *clavadura*, V. *clau* f. *Clavaire*, *clavament*, *clavaó*, *clavar*, V. *clau* m. *Clavar*, *clavari*, *clavaria*, *clavariat*, *clavariatge*, *clavariessa*, V. *clau* f. *Clavasó*, *clavat*, V. *clau* m.

CLAVEGUERA, del ll. vg. *CLAVACARIA, on coincidiren les formes CLAVACA i CLUACARIA, documentades totes dues, aquella des del llatí arcaic, aquesta en època tardana, i resultants d'una variant del llatí clàssic CLOACA id.; cf. l'it. *chiàvica* 'claveguera' que prové d'una variant *CLAVICA estretament afí amb CLAVACA. □ 1.ª doc.: S. XIII, i en forma llatinitzada ja en el S. XI.

«Con él no volgués sacrificar a les ydoles, éls lo giteren en una *clavaguera*», *VidesR*, f° 142r2 (n. 125), «com ela ixí de la càrcer, ela tirà ab sí, ligat, lo diable e --- lo gità en una latrina, so és, en una *clavegera*», id., f° 68r2 (traduint «postea in quendam latrinam ipsum project», 178.7); «tot hom pot fer *claveguera* o estremera en son alberc --- mondar se deven les estremeres e los albeylons e les *clavegeres* ---», *CostTort.* (Ol., p. 126; III, § 10); «deu hom haver fet un cubell --- de taules que sien foradades tan menut que no pusca passar la moneda e --- deu haver un forat damunt per on gite l'aygua que sobrarà quant sia ple el cup, la qual aygua vaje a la *claveguera* o on se vulla ---», a. 1417, *Seca* de València, (*BDC* xxiv, 113, § 10); «no ha tan àvol *claveguera* en esta vila que a ell e aquells --- no-ls en faésem

exir», *Cròn.* de Jaume I, 330; «que la ciutat haja grans *clavegueres*, per les quals pas aygua sovin contínuament ---», Eiximenis (*Regiment*, § 106). Recordem encara el famós capítol de Desclot on es conta com Jaume de Mallorca fugí del castell de Perpinyà per una *claveguera*; un passatge de c. 1500 del municipi de Barcelona sobre *escurar clavegueres* (*Ardits* III, 26), etc. «SUZIEDATS DEL COS: la necessària --- la *clavaguera*: cloaca; llançar aygua en la *clavaguera* per que-s neteje: proluere cloacam», OPou (*ThPu.*, 234).

El mot es pronuncia amb *-ve-* (= occ. *-be-*) generalment en els parlars valencians i occidentals *klabegéra* Borges B., *BDLC* VI, 37), i continua essent usual, en uns matisos o altres, a tots cinc dialectes catalans, fins als extrems (Val., ratlla del Capcir i Arieja, Illes, fins a Eivissa: «alcantarilla, cloaca», PzCabrero). Si algú diu que en valencià, p. ex., al cat. central *claveguera* s'oposa un altre mot (allà *albelló*, Giner i M., «El Camí», 14-iv-1934), no és perquè aquell no hagi estat d'allà (veg. supra el doc. de 1417) ni perquè avui el mot hi estigui oblidat, sinó perquè s'hi ha operat una distribució sinonímica diferent: car, sobretot en aquestes zones extremes de la llengua, hi ha hagut tendència a especialitzar el gran mot heretat, en usos rurals, agrícoles. També això és el que deu haver passat en general en el P. Val., jutjant almenys per la top.: a Puçol *La Claveguera* és una partida a l'Est de la carretera, al Puig de Sta. Maria hi ha el *Camí de la Claveguera* (1962). En el domini rossellonès ha esdevingut especialment el nom d'una fossa de drenatge: ho constato en molts pobles, des de l'Alta Cerdanya fins a la Plana del Rosselló, i fins al capdamunt de les Garrotxes de Conflent.¹ A Mallorca observo més aviat l'aplicació a engolidors (= cast. *sumidero*): a Bunyola m'ensenyaven «sa *klavogéra* sortida de sa paret» (1963).

La lluita contra el recent invasor *cloaca*, llatíisme que entre nosaltres és un castellanisme, ha de ser menada amb intransigència; encara que a Barcelona i les capitals hagi fet molt de camí aquest intrús en els darrers anys, no hem de creure en les exageracions dels pessimistes: *claveguera* segueix mot oït pertot i serà restaurat així que es torni a fomentar. Observem entre altres coses que té encara una força expressiva superior al seu concurrent, que el fa apte per a usos molt enèrgics i figurats, cosa que ajuda molt al manteniment del lèxic.

És visible que ha d'haver-hi relació amb el ll. CLOACA. I la naturalesa d'aquesta es precisa així que tenim coneixement de l'existència de variants d'aquest mot en llatí arcaic i vulgar, i del fet que la denominació italiana és *chiàvica*, almenys en el llenguatge antic i tradicional. Amb variants dialectalment arrelades, car salta a la vista que si l'arrel del nostre mot té tot l'aire de ser CLAVIC-, la forma italiana sembla sortir precisament d'aquest *CLAVICA = CLOACA.² En efecte a Itàlia, especialment en el Centre del País el mot està arrelat en els dialectes, i en variants de tipus òbviamment popular: un *ciàvica* (si bé reificat en *giàvica*) figura en un ms. en romanesc (parlar tradicional